

LITERATURA · ARTS · INFORMACIÓ

PONT
BLAU

Nº 42

A B R I L

1 9 5 6

RESTAURANT

L
U
I
S
I
A
N
A

MONTERREY, N. L.

S U M A R I

<i>Oli</i> , de J. OBIOLS, 1945	Portada
<i>Editorial</i>	137
<i>La rebel·lió albigesa</i> , per A. TONA NADALMAI	138
<i>La visita</i> , per RAFAEL TASIS	141
<i>Somni de la platina del microscopi</i> , per VÍCTOR ALBA	145
<i>A l'encalç de Joan Santamaria</i> , per RAMON FABREGAT	149
<i>Fra Vicent Ferrer i el Compromís de Casp</i> , per BRAULI SOLSONA	151
<i>Capvespre de ciutat</i> , per CARLES PI-SUNYER	153

INFORMACIÓ I COMENTARIS

<i>Poesia de Pere Quart</i> , per JOAN FUSTER	156
<i>El «Poema de l'Ase» de Carles Cardó</i> , per MARIA DOLORS RAICH	158
<i>Llibres i lectors</i> , per SÍRIUS	160
<i>Recensions</i> , per A. T. N. i J. F.	160
<i>Edició d'homenatge a Lluís Nicolau d'Olwer</i>	163
<i>El pintor Muñoz Degraín</i> , per PERE DE VALÈNCIA	163
<i>Cartes dels Països de Llengua Catalana: de Barcelona</i> , per M. S.; <i>de Castelló de la Plana</i> , per J. F.	165
<i>Catalunya, el que és i el que ha estat</i> , per M. S. V.	167
<i>La cultura catalana avui</i>	168
<i>Una nova galeria d'art</i>	169
<i>Sobre Ferrater Mora</i>	170
<i>Noticiari</i>	173

Subscripció: Mèxic, un any 30.00 pesos mex
Fora de Mèxic 3.00 Dls.
Un número 3.50 pesos mex

INFORMACIÓ I COMENTARIS

POESIA DE PERE QUART

Joan Oliver — Pere Quart en poesia — acaba de publicar un nou llibre de poemes. *Terra de naufragis* (Barcelona, Els llibres de l'Ossa Menor, 1956) ve avalat amb el premi *Ossa Menor 1955* que van discernir Carles Riba, Tomàs Garcés, Josep Janés, Albert Manent i Josep Pedreira, constituïts en jurat. Un pròleg de Joan Teixidor, encara, s'uneix en estudi a la lloança del guardó. Tanmateix, bastava el nom — o el fals nom — del poeta en la portada, perquè el lector llèpol tingués la seguretat de trobar-se enfront d'una obra singular de qualitat i d'intenció. Pere Quart no és un poeta que, a hores d'ara, necessite el suport d'un premi acreditat per confirmar-se davant el públic: com en molts altres casos, el premi, en aquest, té més de reconeixement que de consagració. L'opus poètic d'Oliver, fins avui, el constituïen tres volums — *Les decapitacions*, *Bestiari* i *Saló de tardor* —, reunits fa uns pocs anys sota el títol general de *Poesia de Pere Quart*, i que, junt amb unes quantes peces teatrals i bon nombre de narracions en prosa, l'havien situat entre les figures més destacades de la literatura catalana contemporània. *Terra de naufragis*, precedit d'una labor tan notable, i creat en la maduresa vital del seu autor — Oliver nasqué a Sabadell el 1899 —, ve a refermar-lo en el seu lloc, a afegir matisos inèdits a la seua poesia, i a brindar-nos lectura i reflexió d'amables consols literaris.

És freqüent que els crítics vacil·len, quan s'enfronten amb els versos d'Oliver, entre dues etiquetes absolutament contradictòries: sàtira i humorisme. Tractant-se de trobar una qualificació vàlida per a la tònica dominant en la seua obra, cap de les dues, al meu veure, no resulta tan

exacta com caldria. No negaré que Pere Quart haja incidit més d'una vegada en l'humor o en la sàtira. Però el seu tremp personal, i la major part dels seus poemes, escapen a l'un i a l'altra. Oliver manca d'aquella ràbia moralitzant que hi ha en el fons de qualsevol escriptor satíric. La sàtira és, ja que no un gènere, sí un talent literari caracteritzat per la reprovació càustica del proïsme. La nostra literatura compta amb un tipus particularment representatiu d'aquesta espècie: el valencià quatrecentista Jaume Roig, remugador i purità. El satíric censura, i censura *des d'unes conviccions, des d'un concepte segur del «deure ésser»*. En el pol oposat, l'humorista, tocat potser de tendresa, busca l'angle còmic de les coses, llur aspecte grotesc, però sense plantejar-se-les en llur arrel, quasi d'una manera gratuïta: l'humorista ve a ésser una mena de parnasià de la gràcia — el còmic pel còmic. Joan Oliver, en canvi, i a diferència de l'humorista, sí que s'encara amb el sentit últim del món; però a diferència del satíric, no ha arribat a una conclusió dogmàtica, a partir de la qual s'erigiria en dòmine. Un tel d'escepticisme fa que Pere Quart veja l'espectacle humà, i àdhuc l'espectacle de la natura *tout court*, en un perpetu estat d'incoherència, radicalment problemàtic. La seua actitud definitiva és la ironia: una cosa que, si no afirma *del tot*, tampoc no nega *del tot*.

Aqueix ardu malabarisme que exigeix o implica l'actitud irònica, Pere Quart l'identifica, doncs, en el món: el troba fet carn en el constant joc de contrastos que li presenta la vida. En ella descobreix, i d'ella reflecteix, no la cara somrient, sinó la cara *somrisible*, a vegades la cara irrisòria. Però sempre aquesta sorpresa poètica

té, com a punt de referència, la clara, adolorida visió de les grans qüestions essencials: precisament d'aquelles qüestions respecte de les quals Oliver, escèptic, no sap decidir-se. Per això *Terra de naufragis* — en bona part obedient a la trajectòria típica del poeta — admet sense violències una interpretació com la que Teixidor en dona en el pròleg: una interpretació religiosa. Teixidor, que considera que la veritable condició humana consisteix a saber-se encara criatura, i per tant, dependent d'algú — d'Algú —, assenyala aquesta veta religiosa en les *Cinc nades* del principi del llibre, puix que hi ha en elles un reencontre de la infància, «vial de salvació». No m'importa massa, ara, si Teixidor hi encerta o no — això, Oliver s'ho sabrà. Per al meu objecte, és suficient que unes tals insinuacions hagen estat possibles i justificades. Jo només pretenia de perfilar amb alguna precisió el fet, subjacent en la poesia de Pere Quart, d'una presència viva i aguda de la tragèdia de l'home. Aquesta tragèdia no existeix pràcticament per al satíric — posseïdor de la veritat — ni per a l'humorista — sovint simple profès en me'n-fotis-me —: en Pere Quart bull, reticent, sota la superfície divertida i mordaç.

En *Terra de naufragis* predomina l'enginy desimbolt i patètic de *Les decapitacions*. Poemes com *Suïcidi en el pou*, *Noè* o *Interior*, tenen aquella força expressiva, tota arestes, eficaç per la seua mateixa nuesa, que distingia el Pere Quart inicial. Però també s'hi afegeix, en el llibre, escrits d'un lirisme acendrat, en els quals la vibració poètica no sorgeix d'una pugna d'aparençes antagòniques, sinó d'un sol cabal d'ansietat, directe: *Un violi*, *Darrerera*, *Elegia*, dignes germans d'un altre poema, més antic, bellíssim, que comença: «Infinita fortuna de la sang...» Amb tot, si alguns moments poguessen estimar-se com específics de *Terra de naufragis*, vull dir sense correspondència exacta en l'obra anterior de Joan Oliver, serien, al meu entendre, les *Cinc nades* i *Ossada meua*. Sobretot, els poemes nadalencs: *Borrissol d'àngel*, *Pessebre crític*, *Complanta de Nadal*, *Ànima meua* i *Racconto*. El misteri d'un Infant redemptor inserit com a tema en una poesia com la de Pere Quart havia d'oferir-se en rica singularitat. Allò que tot nadal té d'il·lusió pueril perdura en el record o en l'enyorança, es mescla ací amb tot el que d'esperança inesgotable significa el missatge de Betlem. Oliver ho tracta intercalant-hi el contrast: la pau anunciada en la nit santa segueix brillant, com un projecte, enmig de l'odi permanent dels segles. El pastor del *Racconto* — que, a l'hora de Betlem, era un sagal i ara té mil nou-cents setanta anys — ho diu:

*I seguiren els homes les guerres de costum,
però restà la fe petita
com un pessebre al passadís...*

«No sé l'amor, vull creure, espero...», agrega en un altre poema. En realitat, el poeta somnia

G. I. G. S. A.

AUDITORS
COMPTADORS
PROMOTORS
I ORGANITZADORS
D'EMPRESSES MERCANTILS
I INDUSTRIALS

Artículo 123 N.º 129 - Desps. 202-203-204

Tels. 36-71-56, 10-16-23 y 21-68-58

MEXIC 1, D. F.

FONDO DE CULTURA ECONOMICA DE MEXICO

Distribuidors exclusius per al Brasil:

MESTRE JOU & Cº, LTD.

R. João Brícola, 24-23º S. PAULO

R. Senador Dantas, 76-2º RIO

R. Misericórdia, 1-1º BAHIA

CONSTRUCCIONES

ROS

Projectes
i edificacions
urbanes

ARQUITECTURA

ARQS. A. PEYRÍ i A. GASSOL

Parque Melchor Ocampo, 40-1
Telèfon 36-17-65 - MÈXICO, D. F.

ELMON

S. A.

FÀBRICA D'ARTICLES
DE CAUTXU

*

Calzada de Tlalpan, 911
Tels. 19-04-33 i 19-85-77
Mèxico 13, D. F.

en la seua innocència, en la innocència del món, en la mateixa innocència del nadó: no passa d'aquí, però aquí radica la substància anhelant, la humanitat profunda de l'escèptic, que ret tribut a la meravella impossible, I tot això, encara, ambientat — molt Pere Quart — en una atmosfera quotidiana, anacrònica, sense èmfasi, amb el somriure substituint la llàgrima probable... — JOAN FUSTER

EL «POEMA DE L'ASE», DE CARLES CARDÓ

En el conjunt de tota aportació poètica genial sempre hi ha un epicentre en el si del qual romanen, més o menys ocultes, totes les virtuts essencials que broten aïlladament tot al llarg de determinades composicions. Aquest punt culminant rares vegades és estrictament copsat, potser per la subtilesa que sol acompanyar les essències en tals circumstàncies, fins i tot al marge de la justa apreciació de l'autor. Hom no té sempre consciència de la transcendència d'allò que dona, i, quan hom la voldrà abastar, en poques ocasions encertarà amb l'avaluació exacta. No és el mateix la creença que la certesa. Així resten ignorades o mal conegudes bellíssimes mostres de poesia, mentre que d'altres de menys significatives aconsegueixen un prestigi no sempre en consonància amb llur valor real.

La captació d'aquestes valors substancials de tot llegat poètic en una o diverses poesies constitueix, per tant, l'extrem més delicat de l'avaluació crítica, i únicament cal exposar-lo a la llum quan la certesa és tan absoluta com en aquest cas particular que avui ens permetem de considerar.

En l'entranya de la poesia de Carles Cardó, en la seva essència, o sia en l'hàlit sobrenatural que confereix categoria ideal al bastiment ideològic de la seva obra poètica, hi ha una sèrie de facetes, de prismes multicolors, els raigs dels quals conflueixen en un punt, aparentment després del conjunt, que apunta humil, quietament, entre l'enorme i alhora meravellosament assequible pregonesa de *Càntic Nou*. Ens referim al *Poema de l'Ase*.

Poques vegades, molt poques, una poesia enclou tanta profusió de gràcies i xamosies en íntima comunió amb una significació espiritual i artística tan gran. I tot això en una forma tan vistent, que la seva mateixa diafanitat la protegeix de les mirades que no penetren en la puresa de les formes absolutes.

En la poesia de Cardó el *Poema de l'Ase* ve a ésser allò que hom ha pretès que *La vaca cega* sigui en la de Maragall. Prescindint d'això i acceptant el que pot haver-hi de positiu en aquesta apreciació, afegirem que aquest ruquet abstracte que passa silenciosament per l'excelsa poesia del *Càntic nou* és compendi i xifra de